

The "Bad Taste" Test - נותן טעם לפגם

R' Yona Reiss

א. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף עה עמוד ב – דף עו עמוד א

ת"ר: הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, דברים שלא נשתמש בהן - מטבילין והן טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י צונן, כגון כוסות וקתוניות וצלוחיות - מדיחין ומטבילין והם טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י חמין, כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין - מגעילין ומטבילין והן טהורין; דברים שנשתמש בהן ע"י האור, כגון השפודין והאסכלאות - מלבנן ומטבילין והן טהורין. וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושלא יגעיל ושלא ילבן - תני חדא: אסור, ותניא אידך: מותר! ל"ק: הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם - אסור, הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם - מותר. ולמאן דאמר נותן טעם לפגם - מותר, גיעולי עובדי כוכבים דאסר רחמנא היכי משכחת לה? אמר רב חייא בריה דרב הונא: לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא, דלאו נותן טעם לפגם הוא. מכאן ואילך לישתרי! גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא. ואידך? קדירה בת יומא נמי מפגם פגמה.

ב. תוספות מסכת עבודה זרה דף עו עמוד א

בת יומא - פירש בקונטרס שבישל בה עובד כוכבים היום אבל אם בישל בה אתמול כבר הופג טעמו בלינת לילה משמע לפירושו דלינת לילה פוגמת ולא בעינן מעת לעת וכן פר"ת דלינת לילה פוגמת כי לא היה דרך בימים קדמונים לבשל בלילה כדמשמע בפ"ק דברכות (דף ב:) בזמנים שקבעו לקריאת שמע בזמן שכיבה בכהנים ועניים וכל אדם וזכר לדבר דלינת לילה מיקרי עבור צורה והוי דברים ק"ו אם אוכל שהוא בעין מעבר צורתו בלילה כ"ש איסור הנבלע בקדירה ולישנא דבת יומא משמע שבישל בה היום מדלא קאמר לא אסרה אלא קדרה מעת לעת ודוקא שעמדה כל הלילה בלא בישול שאין ידוע מה גורם להפיג הטעם תחלת הלילה או סופו או כולו אבל מעת לעת לא בעינן והמחמיר תבא עליו ברכה.

ג. תוספות מסכת עבודה זרה דף עו עמוד א

מכאן ואילך לשתרי - הלכך דבר המבושל בכלי שאינו בן יומא מותר ויש לתת טעם מה ראו להתיר המאכל ולאסור הקדרה לפי שהקדרה היה בה איסור גמור תחלה אבל המאכל לא נבלע בו איסור מעולם והגעלת כלי בן יומא אין להגעיל אלא בס' דשמנונית הנפלט בחמין טעם לשבח הוא דלא שרינן לעיל בפרק ב' (דף לח:) חמין של עובדי כוכבים אלא משום דסתם כליהם אינן בני יומן.

ד. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סז עמוד ב – סח עמוד א

והתניא: אחד נותן טעם לפגם ואחד נותן טעם לשבח - אסור, דברי ר"מ; ר"ש אומר: לשבח - אסור, ולפגם - מותר. מ"ט דר"מ? גמר מגיעולי עובדי כוכבים, גיעולי עובדי כוכבים לאו נותן טעם לפגם הוא? ואסור רחמנא, ה"נ לא שנא. ואידך? כדרב הונא בריה דרב חייא, דאמר רב הונא בריה דרב חייא: לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא, דלא לפגם הוא. ואידך? קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא. ור"ש מאי טעמא? דתניא: לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך - כל הראויה לגר קרויה נבילה שאין ראויה לגר אינה קרויה נבלה. ור"מ? ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא. ור"ש? סרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא, עפרא בעלמא הוא.

ה. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף א

כל דבר שטעמו פגום, אינו אוסר תערובתו. ואפילו אין טעמו פגום מחמת עצמו, שבפני עצמו הוא מוטעם ומשובח, אלא שפוגם תערובתו, מותר.

ו. שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צה סעיף ד

יראה לי שאם נתנו אפר במים חמין שביורה קודם שהניחו הקדירות בתוכה, אף על פי שהשומן דבוק בהן, מותר, דעל ידי האפר הוא נותן טעם לפגם.

ז. ש"ך יורה דעה סימן צה ס"ק כא

דין זה לא נמצא בשום פוסק ולא שום א' מהאחרונים הזכירוהו גם בב"י לא הזכירו ואדרבה משמע מדברי הפוסקים דאין שום תקנה להגעיל כלי בן יומו אם לא שיש במים ס' נגד הכלי והכי מוכח נמי ממ"ש התוס' פג"ה (דף ק') סוף ד"ה בשקדם והרא"ש לשם דלפי' ר' אפרים דאמר דלא אמרינן חנ"נ רק בבשר בחלב ניחא מה שצותה התורה להגעיל כלי מדין ב"י והיאך יכשירו יורה גדולה והלא אין במים ס' כנגדו והמים נאסרים כו' ולפירושו ניחא כי לא נעשו המים כולן נבילה ומעט איסור הנפלט מן היורה חוזר ונבלע בתוכו ומגעילו שנית ואותו מעט איסור בטל בס' במים עכ"ל ואם איתא הלא התורה לא באה ללמוד אלא להגעיל כל חד כדיניה ואי משום שהמים יאסרו הא איכא תקנתא דאפר וצ"ע.

ח. תוספות מסכת חולין דף ק עמוד ב – דף קא עמוד א

בשקדם... ולפי פירוש רבינו אפרים ודאי ניחא מה שצוה הכתוב להגעיל כלי מדין דהשתא יורה גדולה שאי אפשר להגעיל בתוך כלי אחר היכי משתריא הא אין במים ס' לבטל האיסור ואי שיחזור ומגעילה בשניה והלא המים הראשונים נעשו נבלה וחוזרין ואוסרין ואי לא משערין אלא באיסור עצמו ניחא דזה אין לומר דכשארין בת יומא מגעילין אותה דהא לא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא ואין ראייה גמורה מכאן דאיכא למימר דלא אמרה תורה להגעיל אלא כלים קטנים בתוך כלי גדול שיהיה במים ששים כדי לבטל האיסור וכתב רבינו יהודה דנראה לר"י להחמיר בדבר כיון דאין ראייה ברורה

ט. פלתי סימן צה ס"ק ד

יראה לי שאם נתן וכו'. עיין ש"ך (ס"ק כ"א) [שתמה על המחבר], [ו]מה שכתב הפרי חדש (ס"ק י"ט) [להשיב על תמיהתו], ונכון הוא [גוף תמיהת הש"ך], ובאמת לא נעלם מדברי הש"ך דעת הארחות חיים (הל' חמץ ומצה סי' צ"ב) באו"ח (ב"י ס"ס תנ"ב, רמ"א שם סעיף ה') דמי לאג שהוא [מים] שנותנים בו אפר לא מהני הגעלה [בהו]. איברא מ"מ הקשה שפיר, דכמו דלרבינו אפרים צ"ל דהגעילו שני פעמים, אף גם לר"ת יש לומר דתחלה הגעילו במי אפר לפגום הבלוע, ואח"כ הגעילו במים חמין, דהבלוע כבר נעשה פגום, ולא יאסור המים להיות נעשה נבלה.

י. חזון איש יו"ד סימן כג ס"ק א

נראה דאם נתנו דבר מר בקדירה הבלועה איסור וע"י זה נפסל הבלוע מאכילת אדם הותרה הקדירה מה"ת, אלא שאי אפשר להכשיר הקדירה בכך שתחזור הקדירה ותפגום את התבשיל שיבשלו בה אח"כ, ואם ראינו שלא פגמה את התבשיל יש לחוש שגם הבלוע לא נפגם, שאין לנו הלכה שתקבע באיזה צורה לעשות הכשר זה, ולפיכך אם לא היתה הגעלה כדין כגון שבשלו בקדירה תבשיל ונתנו בתבשיל דבר מר כיון שהגעלה אין כאן גם הכשר של דבר מר אין כאן... ואמנם כלי שטף שמגעילו בן יומו ואין במים ס' נגד הכלי דבעלמא לא הותר הכלי משום דהמים נאסרין וחוזרין ונבלעין בכלי, אם נתן במים דבר מר עד שנסרחו המים ונפסלו מאכילת אדם, שפיר עלתה הגעלה לכלי, ואע"פ דבשלו בו אחר הגעלה ואין התבשיל פגום, וחזינן דלא נבלע בקדירה כל כך מהמר עד שימרר את התבשיל, מ"מ כיון דהמים נסרחו אינם אוסרים את הקדירה שלא נאסרו מפליטת הקדירה כיון דהפליטה מסרחת מיד.

והנה הש"ך הקשה לדברי הב"י דאפר פוגם א"כ אפשר להגעיל ב"י שיערב אפר במי הגעלה, ור"ל דזה לא קשיא שיערב דבר מר הפוסל את המים משתיית אדם, דזה יקלקל את הקדירה והתבשיל שיבשל אח"כ בקדירה יפסל לאדם [וגם אין זה בכלל הגעלה שאמרה תורה דהיינו הסרת הבלוע משם הכלי והכא ההיתר משום שנסרח האיסור ונפסל] ואם איתא דהמים נפגמים והבלוע לא נפגם אלא נפלט לחוץ ונפגם בחוץ, שפיר מתקיימת הגעלה, ומזה הוכיח הש"ך שאין האפר פוגם את המים אלא המים נעכרין בעירוב האפר ואם יסנן המים אינם פגומין. ומיהו אין ראית הש"ך מכרעת דדברי התו' ג"כ לא נאמרו להכרעה גמורה דודאי י"ל דהגעלת התורה היא באיכא במים ס' וכמש"כ תו' חולין שם... אלא סתימת הדברים רהיטא שאין כלי דלית לה תקנה, וה"נ י"ל דרהיטת הדברים דהגעלה א"צ אפר, והנה יש דברים בזמננו מיני חמציים שמנקים בהם את הקדירות והמים שהם מתערבים בהם ודאי נפסלין לשתיית בני אדם, והקדירות מתרחצים על ידיהן, והדין נותן דאפשר להעיל ב"י במים אלו שהחמציים מתערבין בהן ונפסלין משתיה, וא"כ י"ל דגם אפר פוגמין וכדעת ב"י.

יא. חוות דעת ביאורים סימן צה ס"ק יג

(יג) אפר. עיין ש"ך ס"ק כ"א שהקשה על דברי התוספות [חולין ק, ב דבור ראשון] שהקשו היאך הגעילו כלי מדין, הא אפשר להגעיל באפר. ועיין פרי חדש [ס"ק יט] שהקשה, דהא אינו מועיל הגעלה ע"י לוי"ג, דהיינו מים עם אפר. ואינו קושיא, דהא בדיעבד מהני הגעלה, כמבואר בב"י באורח חיים [סימן תנב עמוד תיד ד"ה כתב הרשב"א]. וכתתי ופלתי [ס"ק ד] תירץ דיכול להגעיל שתי פעמים, פעם ראשון באפר להפגים הטעם, ופעם השני במים. וכן תמה על מה שחייבה רחמנא ליבון, דיגעיל באפר ויפגום הטעם וכו', ע"ש. ואין זה כלום, דודאי הטעם שיצא ונבלע באפר נפגם, אבל דבר הבלוע בדופני הכלי שלא נפלט ע"י ההגעלה ודאי דלא נפגם מהאפר שמבשלין בתוכו, דהא לא ידעין כמה בלע, ואימר לא בלע כלום מהבשול של אפר ולא נפגם כלל:

יב. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קג סעיף ב

פגם זה אין צריך שיפגום לגמרי עד שיהא קץ לאכלו, אלא אפילו פוגם קצת אינו אוסר תערובתו.

יג. דרכי תשובה סימן קג ס"ק יז

פוגם קצת. עי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ב שהביא מדברי הרמב"ם דבדברים שצריכין להיות מבושמים כגון יין ושמן ודבש אם מערב דבר אשר יתקלקל ריחו הוא בכלל נטל"פ ומה"ט קיי"ל דכשמערב שומן הבשר או הדגים ביין הוא נטל"פ עיין שם (ועי' בדברינו להלן ס"ק ע):

יד. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תנב סעיף ב

יש ליזהר מלהגעיל כלי הבשר וכלי חלב ביחד, אא"כ אחד מהם אינו בן יומו. (כל שכן כלי של איסור; ע"כ נהגו שלא להגעיל שום כלי בן יומו).

טו. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צח סעיף א

איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו, כגון חלב שנתערב בבשר, יטעמנו נכרי, אם אומר שאין בו טעם חלב או שאומר שיש בו טעם אלא שהוא פגום, מותר. והוא שלא יהא סופו להשביח. וצריך שלא ידע שסומכין עליו. ואם אין שם עובד כוכבים לטועמו, משערין בס'. וכן אם הוא מין במינו, כיון דליכא למיקם אטעמא, משערים בס'. ואין נוהגים עכשיו לסמוך על עו"ג, ומשערין הכל בס' (באגור ותשובת מהר"מ פדואה סימן ע"ט ושאר אחרונים).

טז. שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צו סעיף א

צנון או סילקא שחתכם בסכין של בשר בן יומו, או שאינו מקונח, אסור לאכלם בחלב עד שיטול ממקום החתך כדי נטילת מקום, שהוא כעובי אצבע, או שיטעמנו ולא יהא בו טעם בשר, שאז מותר בהדחה.

יז. ש"ך יורה דעה סימן צו ס"ק ה

או שיטעמנו כו'. הא דטעימה מהני מבואר בש"ס ובאשיר"י וטור ורשב"א מיהו הוכחתי בספרי מן הש"ס דלכתחלה אסור לאכלו בכותח ע"י טעימה וכתבתי שם שכן משמע דעת הרמב"ם והסמ"ג וסמ"ק ומרדכי ושאר מחברים שלא הזכירו היתירא דטעימה וכ"פ מהרש"ל בספרו פכ"ה סימן ס"א והרב בת"ח ריש כלל ס"א דלא כדמשמע מדברי הרא"ש וטור והרשב"א והמחבר דאפילו לכתחלה מותר מיהו ודאי אי טעמו דלית ביה טעם ובישלו בדיעבד בחלב מותר כיון דבודאי אין טעם בקדרה זו כדאיתא בהדיא בש"ס ופוסקים והוא פשוט וכן משמע במהרש"ל ות"ח שם והיינו דלא הגיה הרב כאן כלום אמ"ש המחבר או יטעמנו כו' כדהג"י בריש סי' צ"ב וצ"ח משום דמ"מ לענין דיעבד מהני טעימה דדוקא אטעימת עובד כוכבים לא נהגין לסמוך אפי' דיעבד משא"כ אטעימת ישראל וכמ"ש לקמן סימן צ"ח ס"ק ה' (והא דלא הגיה דלכתחלה אין לסמוך אטעימה היינו משום שהוא בכלל מ"ש דאם חתכו בסכין של בשר אסור כולו בחלב כו' דלישנא דאסור כולו משמע דלית ליה תקנתא) דלא כהעט"ז שהשמיט לגמרי הא דטעימה מהני משמע דס"ל דאפי' דיעבד לא סמכין אטעימת ישראל וכמ"ש לקמן סימן צ"ח וליתא ועמ"ש שם:

יח. ט"ז יורה דעה סימן צח ס"ק ב

כתב בדרישה מדאסר בישראל למטעם בו יש ללמוד שפעמים שקונין בשר מן הקצב ואין ידוע אם מלוח הוא אם לא אסור לטעום בלשונו עד כאן לשונו והוא תמוה מאד דהא בס"י מ"ב גבי מרה כ' בהדיא דטועמו בלשונו וע"כ נראה דבטעימי' בלשון אין בו חשש איסור במקום ספק ומשום הכי הזכיר בפירוש גבי מרה שיטעום בלשון כמ"ש שם ב"י בשם מרדכי וה"נ מותר אם נקי שם מדם ושאני הכא דהיה צריך לטעום ע"י אכילה ממש כדי להרגיש אם יש שם טעם וע"כ צריך שיטעמנו עובד כוכבים וגבי תענית בא"ח סי' תקס"ז מבואר פשוט בזה דאין איסור בטעימה בלשון לחוד דלא הוזכר שם אלא לענין טעימה ליקח לתוך פיו ובזה יש חילוק בין תענית לשאר איסורים.

יט. פרי מגדים יורה דעה משבצות זהב סימן צח ס"ק ב

עט"ז. עש"ך בסימן מ"ב אות ד' תירץ במרה רוב יש טעם מר וגם הרבה פוסקים מכשירים בניטלה המרה. ולפי דעת ש"ך שם בכל ספק איסור אסור לטעום בלשונו. והט"ז מיקל וחילק בין טעימה בלשון דשרי וא"כ ללחוך הבשר אם נמלח שרי ובתנאי שיקנח הדם מעליו. ולשונו צריך תיקון והוא מה שכתב דלחיכה בלשון במקום ספק שרי משמע הא ודאי איסור אף בלשון אסור ומשום הכי כתב לטעום בשר אם מלוח אם נקי מדם שרי ולא אמרינן שמא אין נמלח ומתוך לחיכה ירגיש טעם דם הנבלע בבשר ויהיה פירש בספק לא גזרו. והיה נראה הטעם דלחיכה בלשון הוה איסור דרבנן ובספק לקולא משא"כ טעימה אם יש טעם איסור צריך ליתן לתוך פיו והוה איסור תורה אסור אף בספק, אלא שברבי"ש סי' רפ"ח מבואר דאף בולע ופולט הוה דרבנן ולזה נאמר דכאן בעינן טעימה שיבלע מעט וז"ש הט"ז אכילה ממש וכו'...

והנה ראוי להזכיר בכאן מ"ש הריב"ש בס"י רפ"ח ז"ל שאפשר שאין אנו סומכין על קפילא בלא אכילה גמורה יע"ש. נמצינו למידין מדבריו דיטעמנו גוי היינו לאכול ולבלוע ובענין אחר לפלוט לא מהני ונ"מ לדידן טעימת ישראל בעינן אכילה ממש עש"ך אות ה' כאן. ועמ"ש לעיל בס"י צ"ה [מש"ז סקט"ו] על מ"ש הצמח צדק [ס"י מ"ז] בבורית דלק"מ מחולין קי"א ע"ש.

כ. ש"ך יורה דעה סימן צח ס"ק ה

ואין נוהגין עכשיו לסמוך אעובד כוכבים כו'. מדלא קאמר ואין נוהגין עכשיו לסמוך אעובד כוכבים הוא דלא סמכין משום דעובד כוכבים הוא אבל אטעימת ישראל סמכין במין בשאינו מינו דהתירא כגון תרומה שנפל לחולין דטעים לה כהן כדאי' בש"ס ופוסקים ואף שאין תרומה נוהג בזמנינו מ"מ נ"מ לענין האומר קונם בשר ויין שאני טועם ונפל לתבשיל שאסור לו בנ"ט דסמכי' אטעימת ישראל וכדלקמן סימן רי"ז ס"ק כ"ו א"נ לענין טעימת בשר או חלב כמו גבי צנון וכה"ג וכמ"ש בסמוך וכ"פ הב"ח דבשא"מ דהתירא יש לסמוך אישראל אפי' אינו אומן אפי' האידנא אפי' בנתערב גוף הדבר דודאי ישראל לא משקר וכן משמע לעיל ר"ס צ"ו צנון שחתכו בסכין של בשר וכמ"ש שם בס"ק ה' וכן משמע בתשובת הרב סימן נ"ד דקי"ט ע"ג ודלא כהעט"ז שכ' ועכשיו אין נוהגין לסמוך אטעימת כהן ועובד כוכבים עכ"ל ואזיל לטעמיה שגם בסימן צ"ו לא הזכיר טעימת צנון כלל והא ליתא אלא בישראל מהני לעולם טעימה וכמ"ש:

כא. בדי השלחן, יו"ד סי' צח סע' ד

יטעמנו וכו' - יש שכתב דאין ר"ל טעימה בעלמא אלא צריך ללועסו ולבולעו כדי להבחין היטב בטעמו וכן במשקה של היתר צריך לבולעו כדי להבחין היטב בטעמו וכן במשקה של היתר צריך לבולעו ויש שחולק ע"ז וסובר שא"צ לבלוע לא האוכל ולא המשקה אלא סגי בטעימה בפה והאוכל צריך ללועסו יפה ונראה דבזמננו דלא ביקאינן כולי האי בטעימה יש להחמיר בזה (כד) באומן הבקי בטעימה צ"ע בזה לדינא.

כב. בדי השלחן, ציונים שם ס"ק כד

וכדחילק גם כן במ"ז שם [ס"י מב ס"ק ב] לענין טעימת מרה [ומעיקר הדין שם גבי מרה לכו"ע סגי בלא בליעה ואף טעימה בלשון גרידא נמי מהני כדאיתא בשו"ע שבסעיף ד' וטעם החילוק בזה כי שם הרגשת טעם המרה היא המתרת משא"כ הכא העדר טעם האיסור הוא המתיר ובעינן הוכחה מעליא שאין בה טעם (ונראה שלחילוק זה נתכוון הט"ז כאן ע"ש).

כג. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יד עמוד א

בעי מיניה אשיאן תנא דבי רבי אמי מרבי אמי: השרוי בתענית מהו שיטעום? אכילה ושתיה קביל עליה - והא ליכא, או דילמא הנאה קביל עליה - והא איכא? אמר ליה: טועם ואין בכך כלום. תניא נמי הכי: מטעמת אינה טעונה ברכה, והשרוי בתענית טועם ואין בכך כלום. עד כמה? רבי אמי ורבי אסי טעמי עד שיעור רביעתא.

כד. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רי סעיף ב

הטועם את התבשיל אינו צריך לברך עד רביעית, ואפילו אם הוא בולעו; וי"א שאם הוא בולעו טעון ברכה, ולא פטרו את הטועם אלא כשחוזר ופולט ואז אפילו על הרבה אינו צריך ברכה. הגה: וספק ברכות להקל.

כה. משנה ברורה סימן רי ס"ק יט

וספק ברכות להקל - היינו באפילו אם הוא בולע לא יברך כיון שאין כונתו לאכילה וכסברא הראשונה. והנה המ"א חולק על השו"ע והרמ"א וס"ל דבבולע לכו"ע חייב לברך אבל כמה אחרונים החליטו עם פסק

הרמ"א דהוא ספק ברכה ולא יברך ולכתחלה טוב ליזהר הרוצה לבלוע שיתכוין ליהנות ממנו בתורת אכילה ויברך עליו [ח"א]:

כו. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מד עמוד ב

והשונה מים לצמאו וכו'. לאפוקי מאי? - אמר רב אידי בר אבין: לאפוקי למאן דחנקתיה אומצא.

כז. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רד סעיף ז

השונה מים לצמאו, מברך שהכל ולאחריו בנ"ר; אבל אם חנקתיה אומצא, ושתה מים להעביר האומצא, אינו מברך לא לפניו ולא לאחריו.

כח. משנה ברורה סימן רד ס"ק מב

ושתה מים - דוקא מים שאין החיך נהנה מהם כ"א כששותה לצמאו אבל כששותה שאר משקים או אוכל חתיכת פת שהחיך נהנה מהם אף שאין שותהו ואוכלו עכשיו כ"א להעביר האומצא חייב לברך עליו בתחלה וסוף כדלקמיה בס"ח. כששותה מים בבוקר לרפואה לא יברך [לו] ואם גם לצמאו יברך [סי' ר"י יעב"ץ]:

כט. שער הציון סימן רד ס"ק לו

וכן משמע בירושלמי סוף פרק כיצד מברכין, דהשונה מי דקרים [הוא מי מעינות שמשלשלין], אם שותה אותם גם לצמאו מברך עליהן, עיין שם בפני משה:

ל. תוספות מסכת ברכות דף מה עמוד א

דחנקתיה אומצא - ודוקא מים שאין לו הנאה כי אם לשתות מים לצמאו והנאה דחנקתיה אומצא אין זה נחשב הנאה אבל שאר משקים שלעולם הגוף נהנה מהן בכל ענין מברך ואפילו חנקתיה אומצא כדאמרין לעיל (דף לו.) ואף על גב דלרפואה אתי בעי ברוכי.

לא. פסקי תשובות אורח חיים סימן רד אות יד

ויש הכותבים שבכל ענין נכון להחמיר כששותה שיעור רביעית ויותר של מים שלא לצמאו לברך על משקה או מאכל אחר כשיעור ולברך בור"נ ולכוין לפטור המים, או שיניח במים איזה משקה אחר או תמצית, וכדלהלן אות ט"ז (וע"ע בסי' רי"ב אות י"א).